

РЕЦЕНЗІЇ

DOI 10.18524/2304-1587.2018.1(32).134306

С. Я. Фурс

доктор юридичних наук, професор,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
кафедра нотаріального виконання процесу і двокатури, з відділу
вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ А. Ю. БАБАСКІНА «КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ»¹

Кредитні відносини становлять їх правового регулювання у цивільному праві в умовах триваючих процесів гармонізації цивільного законодавства України з законодавством ЄС, є підставою віднести тему монографії А. Ю. Бабаскіна «Кредитні відносини у цивільному праві України» до однієї з актуальних проблем цивілістики. Предметом комплексного наукового дослідження монографії є теоретичні та практичні проблеми зобов'язальних відносин, що виникають під час кредитного договору та цивільно-правових договорів, що містять умову про надання комерційного кредиту. Робота складається з передмови, чотирьох розділів, які поділяються на чотирнадцять підрозділів, та висновків. У передмові обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначається його об'єкт і предмет, мети та основні завдання; визначаються ступінь наукової розробки проблеми дослідження, його науково-теоретичні та емпіричні основи.

Розділ 1 «Категорія кредитні відносини у суспільних науках» складається з трьох підрозділів. У підрозділі 1.1. «Методи наукового дослідження кредитних відносин у цивільному праві» дослідженню сукупність обраних вторинних методів наукового дослідження. Зокрема, це стосується діалектичного, формально-логічного, системного, соціологічного, порівняльно-правового методів наукового дослідження та методу правового моделювання, що свідчить про достатній рівень володіння вторинними сучасними методами наукового пізнання. У підрозділі 1.2. «Категорія «кредитні відносини» у суспільних науках (наприклад, економічної теорії та економічної соціології)» вторинні дослідженні погляди представників економічної науки та науки економічної соціології на категорію «кредитні відносини» та «кредит». У підрозділі 1.3. «Категорія кредитні відносини в цивільному праві України» доведено, що під кредитом у цивільному праві слід розуміти:) зо-

¹ Бабаскін А. Ю. Кредитні відносини у цивільному праві України. К.: ТАЛКОМ, 2018. 570 с.

бов'язання, що виник є підставою кредитного договору або змішаного договору, що містить елементи кредитного договору, наприклад, договір банківського рахунку з умовами кредитування; б) матеріальний об'єкт зобов'язання, що виник є підставою кредитного договору; в) зобов'язання комерційного кредиту, яке не має окремої договірної форми та встановлено сторонами як умови цивільно-правових договорів, що є відмінними від кредитного договору. У свою чергу, під категорією «кредитні відносини» слід розуміти врегульовані нормами цивільного права зобов'язання првовідносини, що виникають підставою кредитного договору, змішаного договору з елементом кредитного договору, та кожний підставою цивільно-правових договорів, що містять умови комерційного кредиту.

Розділ 2 «Цивільно-правове регулювання кредитного договору» складається з чотирьох підрозділів. У підрозділі 2.1. «Поняття кредитного договору та його правові природи» вперше досліджені правові природи кредитного договору та його окремі види. У дослідженні кредитний договір розглядається як сукупості, поіменовані, консенсуальний, двосторонній, сингалітарний, відплатний, строковий, комутативний, календарний, формальний договір, договір, що належить до договорів із надання фінансових послуг. Автором зазначається віднесення кредитного договору до публічних, фідуціарних та гарантійних договорів. Доводиться, що наявність в ЦК України норм, які встановлюють субсидіальне стосовно кредитного договору норм ЦК України, що регулюють договір позики, є прикладом особливого юридичного способу регулювання првовідносин, коли при регулюванні місце відсилається до регуляції подібних та схожих првовідносин у встановленому з коном порядку. Автором дослідженні окремі види кредитного договору та запропоновано передбачити в цивільному законодавстві, як окремий вид кредитного договору, договір про банківський комісійний кредит. У підрозділі 2.2. «Форми кредитного договору та їхні недотримання» міститься висновок, що під формою кредитного договору розуміється спосіб вираження узгодженої волі сторін кредитного договору, який потребує фіксації волевиявлення сторін у вигляді першого або електронного документу. Кредитний договір розглядається вперше як формальний договір, наслідком недотримання письмової форми для якого є його нікчемність. У підрозділі 2.3. «Порядок укладення кредитного договору» вперше розглядається порядок укладення кредитного договору як врегульований з коном спосіб дій кредиторів та позичальників, спрямований на виникнення договірних зобов'язань, та визначення змісту кредитного договору, який, залежно від характеру формуваних волевиявлення сторін, поділяється на неконкурентний і конкурентний способи укладення договору. У роботі досліджено договірні конструкції, які широко використовуються при укладенні кредитних договорів, зокрема, гарантійний договір, договір приєднання, згадані (стандартні) умови. У підрозділі 2.4. «Істотні умови кредитного договору» вперше віднесено до істотних умов кредитного договору: предмет договору (вид кредиту з способом його надання, розмір кредиту, валюту кредиту), умови щодо розміру процентів, типу процентної ставки, порядку сплати процентів, умови змінюваної процентної ставки умови щодо порядку її обчислення та максимальний розмір збільшення процентної ставки з кредитом, строк, на який надано кредит, та кожні інші умови, щодо яких з'являється хоча б одна із сторін має бути досягнуто згоди.

Розділ 3 «Кредитні пр вовідносини, що виник ють н підст ві кредитно-го договору» скл д еться з чотирьох підрозділів. У підрозділі 3.1 «Суб'єкти кредитного договору» втором досліджений суб'єктний скл д сторін ук - з ного договору (кредитод вець і позич льник), включ ючи можливість виникнення множинності суб'єктів зобов'яз ння н стороні кредитод вця т позич льник . У підрозділі 3.2. «М тері льний об'єкт зобов'яз ння» до-слідження як м тері льний об'єкт зобов'яз ння, що виник є н підст ві кредитного договору, визн чено грошові кошти (гривня), з н явності у кредитод вця - резидент генер льної ліцензії н здійснення в лютних опер цій - іноземну в люту. У підрозділі 3.3. «Зміст кредитного договору» досліджено зміст кредитного договору як пр вовідношення. Автором до-сліджені особливості н д ння кредиту, зокрем у вигляді кредитної лінії т «овердр фту», момент н д ння кредиту, підст ви для відмови у н д нні т отрим нні кредиту, підст ви для дострокового повернення кредиту тощо, обов'язки позич льник щодо повернення кредиту т спл ти з ним процентів т непроцентних пл тежів. У підрозділі 3.4. «Відповід льність сторін кредитного договору» втором досліджено форми цивільно-пр во-вої відповід льності сторін кредитного договору, зокрем : відшкодув ння збитків; спл т неустойки, спл т процентів річних т інфляційних н р - хув нь н прострочену суму. Автором розглянуті пр вові н слідки безпід-ст вного невикон ння кредитод вцем обов'язку з н д ння позич льнику кредиту бо його ч стини.

Розділ 4 «Кредитні пр вовідносини, що виник ють н підст ві цивіль-них договорів, які містять умови комерційного кредиту» скл д еться з трьох підрозділів. У підрозділі 4.1. «Поняття комерційного кредиту т його пр вов природ » втор дослідив пр вову природу поняття «ко-мерційний кредит», під яким втор розуміє:) зобов'яз ння комерцій-ного кредиту, яке не м є окремої договірної форми, т вст новлюється сторон ми як умов в інших цивільно-пр вових договор х; б) умову цивільно-пр вового договору, н підст ві якої виник є зобов'яз ння ко-мерційного кредиту. У підрозділі 4.2. «Види комерційного кредиту в ци-вільному пр ві Укр їни» втором досліджено чотири визн чені з коном види комерційного кредиту: відстрочення опл ти тов рів (робіт, послуг); розстрочення опл ти тов рів (робіт, послуг); н д ння грошових коштів у вигляді в нсу; н д ння грошових коштів у вигляді попередньої опл ти. У підрозділі 4.3. «Цивільно-пр вове регулюв ння комерційного креди-ту в Укр їні» втором розглянуто особливості пр вового регулюв ння комерційного кредиту з позицій його порівняльної х р ктеристики з фі-н нсовим (грошовим) кредитом.

У висновк х н д еться уз г льнення т шляхи вирішення теоретичних проблем, що поляг ють у вдоскон ленні понятійного п р ту, пр вової природи кредитних відносин у цивільному пр ві Укр їни, елементів кре-дитного договору, пропозицій щодо вдоскон лення цивільного з конод в-ств т пр ктики його з стосув ння уч сник ми цивільних відносин.

Обр н структур моногр фії д л змогу втору послідовно й системно про н лізув ти широкий спектр пит нь, які стосуються проблем тики, що досліджує л сь. Автор викл в м тері л логічно, із дотрим нням від-повідного співвідношення з г льних т конкретних пит нь, сформулюв в необхідні н уклові дефініції. Тому моногр фія А. Ю. Б б скін «Кредитні відносини у цивільному пр ві Укр їни» є комплексною і фонд мент льною

н уковою пр цею, що викон н н кту льну тему т м є н укову й пр к-
тичну цінність. Результ ти дослідження можуть бути використ ні н уков-
цями, суддями, двок т ми, викл д цьким персон лом ВНЗ, служ ч ми т
студент ми, пр цівник ми кредитної сфери.

Рецензія н дійшл до ред кції 03.06.2018